

Helena Dubničová

ÚSMĚV JE SLYŠET

aneb
moje hvězdné
rozhlasové
známosti

cattacan

Helena Dubničová

ÚSMĚV JE SLYŠET

aneb
moje hvězdné
rozhlasové
známosti

Text © Helena Dubničová, 2025
Autoři a zdroje fotografií © 2025 (viz seznam na str. 258–259)
Obálka a grafický návrh © Barbora Solperová, 2025
Vydal © Cattacan, s. r. o., 2025

ISBN: 978-80-88349-81-5 (tištěná kniha)
ISBN: 978-80-88349-82-2 (ePub)
ISBN: 978-80-88349-83-9 (Pdf)
ISBN: 978-80-88349-84-6 (Mobi)

Vydání této knihy bylo uskutečněno za finanční podpory
Státního fondu kultury České republiky.

Státní fond kultury ČR

Za podporu vydání děkujeme městu Sázava,
společnosti Lázně Luháčovice, a.s.,
manželům Kristině a Jiřímu Proučilovým
a společnosti FRAM účetní a daňová kancelář, s.r.o.

Předmluva

Jsem moc ráda, že maminka požádala o pár slov na úvod své knížky právě mě. Jsem totiž rozhlasem stejně postižená jako ona a moc ráda se s ní teď vrátím v čase.

Ráda se projdu po chodbách rozhlasu, kde byla v sedmdesátých a osmdesátých letech leckdy mlha, protože tehdy se všude smělo kouřit a patřilo to k dobovému bontonu.

Ráda si budu znovu malovat v křesle redakce humoru a satiry, zatímco maminka a Ilja Kučera vymýšlí pořad.

Ráda si vzpomenu na seznámení se všemi těmi úžasnými osobnostmi, s nimiž maminka pracovala a já to zpovzdálí pozorovala... Kája Mastný! Pavel Tumlíř! Šéfové i přátelé.

Dobře, vzpomenu si i na to, jak jsem coby stydlivá holčička potkávala slavné tváře. Stella Zázvorková pro mě byla nej vypravěčka a Heleny Růžičkové jsem se trochu bála, přiznávám...

Vzpomenu si i na to, že se zvukaři a techniky byla vždycky legrace.

A produkční vždycky rychle mluvily, nejvíc se usmívaly a měly pro mě čokoládu.

Protože všechno si přečtete, ke knížce „Úsměv je slyšet“ řeknu jen toto: Je to lehké autobiografické vyprávění, které má vzdát hold všem těm, kteří tahají kliky (obsluhují mixážní pult) za každých podmínek.

Těm, kteří brání vlastním tělem, aby do vysílání prošla palma (ticho).

Těm, kteří běhají každý den kilometry po chodbách.

A hlavně těm, kteří baví posluchače na sebe nehledě!

Denisa Kimlová Dubničová

Úsměv je slyšet aneb...

Pokaždé, když připravuji silvestrovské pořady z archivních pramenů pro rozhlasovou stanici Dvojku a Pohodu, uvědomuji si, jak často se čerpá z bohaté zásobnice bývalé redakce humoru a satiry. Vybavují se mi všední i nevšední setkání s jejich autory a protagonisty. Jména a obličeje interpretů jsou už dnes pro mnohé mladší posluchače téměř neznámé. Což teprve jména těch, kteří pod nejúspěšnějšími zábavnými pořady, skeči, scénkami, monology i písničkami byli podepsáni. A právě s nimi jsem strávila nejkrásnější léta svého profesního života v Československém, dnes Českém rozhlase.

Chtěla bych je alespoň symbolicky představit a přiblížit další osobnosti, které jsem více poznala a jejichž životním posláním bylo a je vyvolat úsměvy a smích, šířit legraci, pohodu a radost.

Helena Dubničová

S humorem na startu

Mám v životě velké štěstí, podědila jsem pro mě nejdůležitější smysl – smysl pro humor. A nepochybně ho do mojí DNA přimíchal můj milovaný tatínek Otto Novotný.

S tatínkem u fotografa a na pouti

Tatínek pocházel ze Sezimova Ústí I, zvaného Paďousy, měl čtyři sourozence a o legraci, veselé lumpárny a kulišárny u nich nebyla nikdy nouze. Často vyprávěl příhody, jako je ta o zázraku jednoho venkovského dřevěného povozu.

Zázrak žebříňáku zlého sedláka

V Paďousích za potokem žil chamtivý sedlák.

Bil svoji ženu a děti i děvečku s čeledíny. Proháněl je a skrblii. Hospodářství ale stejně neprosperovalo, protože sedlák i hodně pil a hrával karty.

Na jeho dvoře stával kromě všelijakých hospodářských pomůcek taky žebříňák.

Kluci Novotných se s kamarády domluvili, že ho za tu jeho zlostnou povahu trochu vytrestají.

A tak jednou v noci, když všichni tvrdě spali, vlezli na jeho dvůr a milý žebříňák kousek po kousku rozebrali.

Pak ho po těch kouscích vynesli na střechu a tam ho zase pěkně složili.

Tak se žebříňák ocitl na střeše lakomcovy stodoly a stál tam pyšně a vznešeně.

Když se ráno jako první probudil čeledín, málem ho na dvoře kleplo.

„Někdo nám ukradl žebříňák!“ začal křičet na celé Sezimovo Ústí.

Obyvatelé sedlákovy stavení se okamžitě probudili a vyděšený hospodář vyletěl ven jen v podvlíkačkách.

Začal křičet: „Zloději, zloději!“ A chtěl volat strážníky.

Když tu se jedna z jeho dcer podívala nahoru a zaječela: „Táto, koukej!“ A už všichni přítomní zírali na střechu, kde si hověl postrádaný žebříňák.

To bylo na gruntu pozdvižení!

Na velkolepou podívanou se pochopitelně seběhlo celé okolí a civělo přes ploty.

Sousedí se smáli nahlas i pod vousy a podívovali se nad tím neuvěřitelným úkazem. Všichni do jednoho to však zlému sedlákovi přáli.

O původcích „zázraku“ se mohlo jen a jen spekulovat.

Kluci Novotných si mnuli ruce, jak se jim kanadský žertík pěkně vydařil.

Zda se to později provalilo, už vědí jen ti nahoře...

Sezimovo Ústí I. – Paďousy

S jistotou lze říct, že strejdové a tety, prostě celá rodina Novotných z Paďous, měla úžasný smysl pro humor. Ten si, bohudík, pěstovala až do pozdního věku, kdy byl můj tatínek například znám v synovcově školce jako Ten dědeček, co žije s babičkami v pralese, a když si chtějí popovídat, přepravují se za sebou výhradně po liánách.

Není tedy divu, že humor brali jako zásadní přednost i potomci tvůrců zázraku.

A že se přes všechny neblahé životní peripetie stále drží i naše druhá a třetí generace, je slyšet na každém rodinném srazu.

Těžko říct, zda jsem toužila rodinnou legraci zaznamenávat, nebo vymýšlet novou, ale už jako malá jsem chtěla být spisovatelkou. Začala jsem s básničkami už v mateřské školce.

Později, když se u nás v Kozmicích, v malebné vesničce u Benešova, objevila televize, mě fascinovali lidé, kteří uměli publikum rozesmát, pobavit, zkrátka rozdávat kolem sebe radost.

Až na benešovském gymnáziu jsem zjistila, že jsou ostatní studenti docela rádi v mé společnosti. A vyprávěla jsem okořeněné historky

z domova a z pionýrských táborů, výletů a často jsem byla středem pozornosti.

V posudcích se psávalo: „*V kolektivu oblíbená pro svoji veselou povahu.*“

V červnu roku 1968 jsem maturitní zkouškou ukončila studium na benešovském gymnáziu a těšila se, co všechno mě teď v uvolněné společenské atmosféře čeká.

21. srpna mě stejně jako ostatní spoluobčany přešla veškerá legrace. Spolu s kamarády z gymplu jsme roznášeli letáky proti ruské invazi a já psala i zoufalé básně.

Srpnové události mi zkazily obrovskou radost z přijetí na Fakultu sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy v Praze.

Zbytek přijatých studentů zřejmě naplňoval dané kvóty ministerstva školství zastoupením jednotlivých krajů.

Mojí nejlepší kamarádkou na Fakultě sociálních a věd a publicistiky UK byla modrooká, blondátá a dlouhonohá Ludmila Házová z Kamenice nad Lipou. Bydlely jsme spolu i na vysokoškolských kolejích ve Voršilské ulici a na Větrníku. Sdílely jsme společně všechny radosti i strasti studentského života, prožívaly spolu profesní začátky i studentské lásky.

Prosmály jsme se a doslova „problbly“ pěti lety vysokoškolského studia. Nakonec jsme přece jen získaly závěrečný diplom a společně s oběma rodinami řádně oslavily promoci.

V redakci Dikobrazu

Jednoho krásného dne roku 1972 mě Lída vyzvala: „*Heluš, pojd' se mnou do redakce Dikobrazu. Seznámila jsem se tam s jedním bezvadným chlápkem. Nabízí nám spolupráci a je moc milý.*“

Pro mladší generaci čtenářů musím dodat, že Dikobraz byl velmi oblíbený barevný satirický týdeník. Vznikl v červenci 1945 jako nezávislé periodikum a vycházel až do roku 1989. Publikovali v něm známí tvůrci – jak literární, tak kreslíři a karikaturisté. Mezi nejznámější patřili Miroslav Švandrlík, Jiří Winter Neprakta, Jaroslav Kerles, Vladimír Jiránek, Pavel Kantorek nebo Jan Vyčítal.

Snad nejmilovanější a nejdůležitější byl Vladimír Renčín. Každý týden se kvůli němu stály fronty u novinových stánků. Vynikal totiž neuvěřitelně vtipnými a peprnými satirickými kresbami na politickou situaci v zemi. Pro obyvatele totalitního Československa to byl závan svěžího vzduchu v tehdejší dusném ovzduší.

Měla jsem velké štěstí, že jsem se s Vladimírem Renčínem mohla několikrát potkat.

Setkání s Vladimírem Renčínem na *Voskování* v Sázavě, Roman Brunclík, Pepa Nos, Helena Dubničová a Rudolf Křesťan v roce 2004

Podobně na tom byl také Jan Vyčítal, se kterým jsem se poznala už na studiích. Přípravovaly jsme tehdy spolu s Lídou rozhovor do studentského časopisu Univerzita Karlova.

Dodnes si jasně vybavuji atmosféru naší návštěvy ve Vyčítalově ateliéru. Po boku mu seděla extravagantní tmavovlasá dívka a na jeho klíně obrovská černá kočka. Jan Vyčítal byl velmi vstřícný a ostrými satirickými kresbami nám odpověděl na naše otázky.

Pamatuji, že na dotaz, jak na něj působí jaro, odpověděl kresbou ruského tanku, kde místo hlavně trčela známá „vyčítalovská ruka“.

Nesmírně jsem si vážila všech, kteří v době takzvané konsolidace nesli v Dikobrazu kůži na trh.

To se ví, že jsem se od kamarádky nenechala k návštěvě Dikobrazu dlouho přemlouvat. Šla jsem a „*bezvadného chlápka*“ viděla na vlastní oči. Byl galantní a opravdu velmi milý. V pohledném obličejí měl krásně modré a laskavé oči. Vizuálně připomínal Julia Fučíka z fotografie, kterou jsem si zapamatovala ze školní nástěnky. Jmenoval se Eduard Littman a v té době pracoval v satirickém časopise jako sekretář redakce. Teprve později jsem se dozvěděla, že původně celou redakci řídil. Hrozila mu výpověď, ale díky svým znalostem směl po srpnu v roce 1968 zůstat. Pomáhal pak celé řadě zakázaných autorů a uveřejňoval jejich příspěvky pod různými pseudonymy.

Eduard Littman byl opravdu úžasný, čestný a statečný člověk a jsem pyšná na to, že právě on rozhodl o mém dalším profesionálním osudu. Vlastně díky němu jsem se dostala na krkolomnou dráhu humoru, satiry a zábavy obecně.

Panu Littmanovi bylo tehdy přes čtyřicet let a myslím, že se mu líbila moje krásná, vysoká, blondatá kamarádka. Tahle báječná tvůrčí nabídka platila pro obě dvě.

Zajásaly jsme a snažily se ji využít. Začaly jsme se pokoušet o vtipná literární dílka, drobnosti, aforismy, fejetony, povídky. Nechci se příliš chlubit, ale musím říct, že mně se tyto disciplíny dařily. V Dikobrazu mi otiskli desítky příspěvků.

POLiBeK

HELENA NOVOTNÁ

Byla krásná a něžná, jako kvítek
na modranském džbánu.

Zprvu jsem se bál na ni promluvit,
předlouhé řasy klopila při každém
významnějším pohledu.

Dodal jsem si odvahy.

Když jsem poprvé uchopil její
ruku, zachvěla se v mé drsné dlani
jako polapený motýl.

Celý měsíc jsem trénoval u souse-
dovic Miluše polibky, abych se jakse-
patří uvedl.

A pak to přišlo.

První polibek.

Růžový déšť jí padal na ústa...

„Je pozdě, Jéne!“ přerušila mě ne-
čekaně ostře.

„Mé srdce sis získal, ale musím si
vzít Františka... A to rychle, velmi
rychle!“

První příspěvek otištěný v Dikobraze
v roce 1971

„Dala bych si kafe“ s Miloslavem Šimkem

Kromě pilného studia novinářských věd jsme s Lidkou pořádaly mejdany, na nichž se pilo sladké bulharské víno „Čumajgágo“. Po večerech a vydařených zkouškách jsme spolu vydatně flámovaly.

Chodily jsme tančit do nejrůznějších pražských lokálů, těch seriózních i těch vyhlášených.

Tak jsme poznaly podniky, kde byly na kulatých stolcích umístěny telefony na seznamování, kabaret Srdíčko i kavárnu Alfa, kde ovšem už tehdy účinkovaly známé kapely a zpěváci.

Seznámily jsme se tam třeba se skupinou Markýz John nebo s temperamentními Gondolány.

Antonín svým šarmem okouzloval všechny ženy a Věra svojí neobyčejnou krásou lákala muže.

Ale ze všeho nejvíc jsme samozřejmě navštěvovaly pražská divadla a vůbec nejčastěji Divadlo Semafor. Tam jsem měla možnost vidět v původním obsazením *Kytici*, *Člověka z půdy* a další skvělé kusy od Jiřího Suchého.

Nevynechávaly jsme ani program tehdejší druhé semaforské skupiny pod vedením Miloslava Šimka. V té době byl jeho partnerem ještě Jiří Grossman.

Nevím, kterou z nás to tehdy napadlo, ale rozhodly jsme se prověřit známou a velmi oceňovanou improvizaci pana Šimka.

Na koleji jsme mu napsaly dopis, že jsme studentky (čili tehdy docela pohledné dvacítky) a že ho obdivujeme a rády bychom se s ním osobně setkaly. Dopis jsme nechaly po jednom divadelním představení na pokladně.

Když jsme šly do Semaforu příště, asi za měsíc, napsaly jsme panu Šimkovi znovu. Oznámily jsme mu velkou novinu, že jsme na představení v publiku. A hlavně: Jestli se s námi chce potkat, ať řekne během programu větu: „*Dal bych si kafe!*“

Miloslav Šimek s novým partákem Jiřím Krámpolem při silvestrovské nahrávce v roce 2005

Tentokrát jsme divadelní představení sledovaly tak napjatě, že nám neuniklo ani slovo. Ale po kýžené větě nikde ani památky. Očekávaných pár slov tam prostě nezaznělo! Když se po děkovačce a burácivém potlesku publika účinkující chystali zaplout naposledy za oponu, Miloslav Šimek hodně nahlas prohlásil: „*A teď bych si dal kafe!*“

„*A je to tady!*“

„*Co teď?... Bože!... Já nikam nejdu! Já taky ne!*“

„*Kde je nejbližší východ?*“

A my statečné, budoucí investigativní novinářky, jsme se rychle vytrhly z divadla ven. Z překvapení nad umělcovou interpretací obyčejné věty nás probral až čerstvý vzduch a právě příjíždějící tramvaj. Doma jsme pak hořce litovaly své zbabělosti a v tichosti a pokorně si uvařily kafe.

Vůbec nám nechutnalo.

Nástup do Československého rozhlasu

V roce 1972, kdy už jsem trochu publikovala nejen v Dikobrazu, ale i v časopise Jiskra, se blížil konec mých vysokoškolských studií a čekala mě promoce. Tatínek Otto již několik let pracoval na Okresním národním výboru (ONV) v Benešově u Prahy jako vedoucí sociálních věcí. Všichni ho tam znali jako žertéře, který mazal kliky u dveří a chystal různá veselá překvápka. Možná kvůli tomu ani nepovýšil, ani neudělal kariéru. Ale myslím, že to bylo spíše tím, že byl velice hodný a slušný.

Se sestrou Naďou jsme mnohokrát nařikaly, když odmítal lákavé naturální úplatky, mezi nimiž nechyběla například pořádná svatomartinská husa v košíku.

Mému tatínkovi, coby vedoucímu sociálního odboru, v té době přidělili novou zaměstnankyni, mladou kolegyni mého věku. Jmenovkyně Helenka, příjmením Tůmová, přišla jednou za tatínkem do kanceláře a začala vyzvídat.

Vyptávala se jenom na mě a hlavně jí šlo o to, zda náhodou nejsem ta Helena Novotná, co píše do Dikobrazu. Tatínek se dmul pýchou, přisvědčil a k tomu přidal informaci, že právě končím novinářskou fakultu.

Helenka hned druhý den přispěchala se zprávou: „*Pane Novotný, vyřídte dceři, že jí bude volat redaktor Vladimír Rohlena. Pán, který píše do časopisu Dikobraz, ale hlavně je šéfem Redakce humoru a satiry v Československém rozhlase!*“

„A jak ses k němu dostala, odkud ho znáš?“ vyptával se tatínek.

To bylo tak: Helenka Tůmová bydlela s rodiči ve Všebořicích u Želivky. Tam měli shodou okolností Rohlenovi chaloupku a každý víkend si tam jezdili oddychnout. Ze všech sousedů se nejvíc kamarádili právě s rodinou Tůmovou.

Šikovná tatínkova spolupracovnice Helenka Tůmová zaslechla, jak pan Rohlena vypráví o rádiu a říká, že právě hledají posilu do redakce humoru a satiry. Nejraději by prý přijali absolventa novinářské fakulty se smyslem pro humor, dobrými kádrovými předpoklady atd. No a tehdy Helenka Tůmová naskočila do osudového informačního vlaku: „*Ta Helena Novotná, co píše do Dikobrazu, je náhodou dcerou mého šéfa pana Novotného. A právě končí novinářskou fakultu.*“

A jak je ten svět malý a umí velké náhody, zařídil i moje životní setkání...

„*Máš telefon!*“ volala moje již zmíněná spolubydlící Lída na koleji. Telefon pro všechny studenty byl tehdy na chodbě. „*Padej, padej, volá tě nějaký starší pán. Je to prý moc důležité!*“

Za chvíličku jsem doběhla k telefonu. Ze sluchátka se ozval mužský hlas, který mě ohromil. Byl nádherný, zvučný, s úžasným zabarvením. Tak zajímavý a příjemný projev jsem snad neslyšela ani u žádných herců nebo zpěváků. Volající mluvil velice spisovně a košatě.

Byl to Vladimír Rohlena.

Po úvodním představování mi navrhl, abychom se hned následujícího dne potkali.

K setkání – pro mne tolik osudovému – došlo v deset hodin dopoledne ve známé restauraci Demínka na pražských Vinohradech. Byl počátek května, jasný teplý den v roce 1973.

Přišel starší, středně vysoký, proplešatělý pán. Jak jsem zjistila, reprezentoval ročník 1921 – jako můj tatínek. Zevnějškem však neodpovídal nádhernému zabarvení hlasu, které vyvolávalo představu velkého fešáka. Byl ale velmi příjemný a charismatický. Povídali jsme si o mém studiu, psaní, literatuře.

Okamžitě objednal koňak, pak další – a ještě jeden. Tak drahý alkohol jsem pila poprvé v životě.

Tenkrát to byla v uměleckých kruzích velká móda. Já do té doby nikdy nic tak kvalitního a drahého nepila. Voňavý nápoj medové barvy v nádherné skleničce. Úžasné! Na studentské koleji nám většinou musela stačit levnější vína (sedmička bulharského bílého se tenkrát dala pořídit i za pouhou desetikorunu.)

A já se při hřejivém koňaku dozvěděla, že Redakce humoru a satiry Československého rozhlasu, Vinohradská 12, Praha 2, má o mne zájem!

Pamatuji si, že když jsem z kavárny Demínka vycházela, tiše padaly obrovské vločky bílého sněhu. Dodnes nechápu, jak to bylo možné, když byl květen – jaro v rozpuku! Ne, nebyly to okvětní lístky, snášející se ve větru k zemi, jak si možná myslíte. Obzvláště proto, že blízko kavárny žádné stromy nejsou. Byly to opravdu jemné sněhové vločky, které příjemně chladily, dopadaly mi na čelo, na tváře, na nos. Možná tehdy vážně sněžilo, možná jsem byla opilá... velkým štěstím.

Do „hnízda“ Redakce humoru a satiry Československého rozhlasu

V redakci jsem poznala skutečně úžasné osobnosti. Šlo o bytosti, ve kterých se stejnou měrou pral anděl s ďáblem. V zájmu objektivity upřesňuji, že pokaždé zvítězila jiná z těchto dvou podob.

Podlehla jsem kouzlu jejich soudržnosti.

Poznala jsem i jejich vzájemnou nevraživost, bohémství, ale hlavně fanatickou pracovitost. Sice na sebe jako tvůrci vzájemně trochu nevražili, ale přitom se velice milovali.

Naučili mě psát, myslet rozhlasově, milovat rozhlas, ale zároveň ho i nenávidět.

Kolega Jaromír Čermák ke mně po několika dnech mého působení v redakci přišel a nabádal mě: *„Heleno, prosím tě, uteč odtud, dokud je čas. Rozhlas je totiž nevďěčná milenka! Ta tě chytí pevně do náruče a nikdy tě už nepustí. Jen si bere a bere, tobě ale nic nedá!“*

Já však na jeho slova nikdy nedala.

V převážně chlapeckém kolektivu jsem se naučila vychutnávat lepší pití – vodku a koňak. Také kouřit lepší cigarety. Dokonce hrát karty, ba i flámovat!

Milovala jsem rozhlas, psala scénky, pořady.

Poznala jsem i pražskou literární smetánku. Pracovní prostředí, kde moji kolegové byli mými rádci a ochránci. Cítila jsem se naprosto bezpečně! A s každým z nich hodně zažila...

Do redakce ve 4. patře hlavní budovy Československého rozhlasu na Vinohradské ulici 12 jsem poprvé přišla v září 1973. Bylo mi třiaadvacet let.

Měla jsem velké obavy, jak mě rozhlasové legendy přijmou. Holka, co právě vyšla z fakulty. Vlastně nic neumí! Ostřílení „kozáci“,

dobře známí posluchačům z rozhlasových vln, mě přijali víc než báječně. Rezervovaně se na mne dívala jen postarší elegantní paní sekretářka Jitka Pokorná, což je logické. Chápala jsem to, když přijde mladé děvče, podle mínění okolí navíc i pohledné, může se ve vztazích na pracovišti semlít cokoli. Druhá sekretářka Marta Pelikánová čekala miminko a brzy po mém příchodu do redakce odešla na mateřskou dovolenou.

Jan Werich na návštěvě Redakce humoru a satiry Československého rozhlasu v roce 1970, na snímku s ním zleva Jiří Melíšek, Václav Bálek, Jaromír Čermák, Vladimír Rohlena a Běda Zelenka

I když jsem měla velmi dobrý kádrový profil, kolegové brzy poznali, že tam nejsem nasazena jako nějaký špión a vyzvědač a donašeč vedení. Vždyť si mě vybral jejich uctívaný šéf Vladimír pro opravdovou rozhlasovou práci. Vítili mě tedy velice hezky. Řekli mi: „*Tady se posad'. To je nejčestnější místo. My jsme mysleli, že už tu židli vyhodíme. Jelikož ti však věříme, nechali jsme ji pro tebe. Je totiž po Jiřím Štuchalovi!*“ Byla jsem dost rozrušená a trochu se styděla. Vždyť legendárního Jiřího Štuchala jsem znala – tedy alespoň z poslechu rozhlasu. Byl to tenkrát nejslavnější rozhlasový konferenciér, který uváděl i všechny populární silvestrovské pořady. Výjimkou ovšem nebylo ani účinkování v televizi a hrál i v několika filmech.

Každopádně sedět na židli po panu Štuchalovi a mít jeho pracovní stůl byla pro mne obrovská pocta.

Když „byl odejit“ do důchodu, měla jsem možnost se s ním dokonce setkat osobně. Sice jen dvakrát, navíc krátce, v jedné z hospůdek blízko rádia, ale mám z toho nejkrásnější vzpomínku. Za přítomnosti mých milých kolegů Ilji Kučery, Bědy Zelenky a Vladimíra Rohleny Jiří Štuchal zavtipkoval na téma mého pozadí a jeho židle, že mi přeje, abych ji poctivě zahřívala a aby se mi dařilo.

Už to přání mě zahřálo stejně jako dobrý pocit, že mi o mnoho starší kolegové nenechali pocítit, že takový mladý redaktor, navíc děvče, nastoupí na místo slavné hvězdy.

Působení v Československém rozhlasu v tehdejších poměrech ale nebylo nijak snadné. Nastoupila jsem v nelehkém období normalizace do redakce, která byla tzv. „ideově pochybená“ – a proto bedlivě sledována. Kolegové byli veskrze politicky v opovržení, podle vedení šlo o tzv. pomýlené. Při kádrových prověrkách v 70. letech je ti „praví“ soudruzi vyloučili nebo vyškrtli z komunistické strany. Navzdory tomu však neustále (zatím!) pracovali a jejich pořady měly největší poslechovejnost, obrovský ohlas u posluchačů. A právě o to tehdejšímu vedení Československého rozhlasu šlo.

Tak to obvykle bývá, kdo dobře pracuje, tak se na něj většina lidí dívá jakoby svrchu nebo závidí!

Nic však netrvá věčně, velice brzy po mém nástupu byl pan Vladimír Rohlena z vedoucí funkce sesazen. Vystřídal ho Jan Svoboda, což byl vysloveně politický kádr, kovaný a ortodoxní soudruh. V této veledůležité oblasti rozhlasového zábavného vysílání neměl vůbec žádné zkušenosti. Pana Rohlena paradoxně posadil proti sobě, a tak se vlastně Rohlena stal stínovým vedoucím a všechno dále řídil, stále byl skutečným šéfem. To, že seděl tak vzdělaný a laskavý člověk proti lehce primitivnímu funkcionáři, kupodivu brzy přineslo své ovoce. Naštěstí se ukázalo, že soudruh Svoboda není žádný záludný, mstivý, nepřející člověk. Vyklubal se z něj docela přátelský tvor. Dokonce nás pozval i k sobě domů do Senohrab. To vyklubání však přišlo pozdě! Do té doby totiž stihl napsat na všechny členy redakce výživné kádrové posudky. Ostatní pracovali za něj – a on, jak se říká – „lízal smetanu“.

Bývala to zvláštní doba, kdy se v redakci hrály i karty. Někteří dokonce měli v šuplíku placatku s alkoholem. Nejspíš pro tvůrčí povzbuzení! Pan Vladimír Rohlena slušné kolegy a spolupracovníky označoval za bytosti – dobré lidi s krásnou duší.

A jak jsem v redakci začínala já?

Vedoucí mi uložil, abych udělala návrh na pořad, který bych chtěla připravovat a vytvářet. Dalším úkolem bylo dobře poznat pořady kolegů, které redakce vysílala. Znamenalo to, že bych je v případě potřeby mohla dočasně zastoupit.

Tak jsem pilně četla scénáře tehdejších zábavných pořadů a chodila na většinu natáčení a vysílání. Třetím a tím nejzajímavějším úkolem bylo mé zapojení do přípravy silvestrovských pořadů.

Slavné rozhlasové Silvestry

Hned po mém nástupu do redakce humoru a satiry přišli páni kolegové a postavili přede mne na stůl vysokánský stoh textů, asi tak půl metru vysoký. Jednalo se o scénáře scének a monologů do Silvestra. „*Tak Heleno, to všechno si teď pěkně v klidu prostuduj. U příspěvků není záměrně uvedeno jméno autora a plánované obsazení herci. Tvým úkolem je všechno co nejrychleji přečíst a označit písmeny A, B, C. Áčka se potom budou každopádně natáčet, u B se rozhodneme a Céčka jsou rezervou. K vybraným scénářům se až poté dodají autoři, kteří tomu dají konečnou podobu, vše upraví...*“ vysvětlili zadání.

To bylo něco pro mne, neposkvrněnou humoristickými a satirickými výtvary těchto lidí. Brzy po mně nenápadně i nevěříčně pokukovali. Redaktoři zábavy měli tehdy vážné, někdy až zachmuřené tváře. Když už někdo náhodou řekl nějaký nový fór, tak se jen pousmáli, zvedli koutek úst. A když jsem je výjimečně zaslechla smát se nahlas, to bylo něco! Tak si představte, že jsem tam nastoupila a začala číst připravené scénky. Moji kolegové neustále slyšeli chechtot a pohihňávání z mé kanceláře. Jak by taky ne. Svobodná, tříadvacetiletá holka, která neměla vůbec žádné starosti! Téměř všechno v životě se mi zdálo růžové a také situace v nabídnutých výtvorech byly velmi vtipné, směšné, legrační. Scénky se mi většinou líbily, ale třídila jsem poctivě. Pravda, některým textům jsem rozuměla míň. U jiných se mi zase zdálo, že jsou nějaké podivné, i divně napsané. Vysvětlovala jsem si to tím, že je to rozhlasové psaní, které se liší od psaní do časopisu, třeba do Dikobrazu.

Když jsem vše roztřídila, přišla porada a hodnocení textů od nás všech. Redakce nakonec vybrala „áčka“ a pár „béček“. Přiřadili se k nim doposud utajení autoři, pak se oslovili zkušení režiséři a začalo se obsazovat. Tehdy měl každyčkový pořad autora, dramaturga, režiséra, jeho asistenta, produkčního, hudebního dramaturga (někdy i dva). Dnes na pořadu podobného typu pracují maximálně tři lidé. Často si dokonce jediný člověk všechno dělá a zařizuje sám – od textu až po střih.

Zatímco dnes se natočený materiál zpracovává na moderních přístrojích digitálně, tenkrát se ještě natáčelo na pásky. Nahraný materiál z velkých kotoučů se potom musel pracně stříhat na zvláštním zařízení. Tito pánové – humoristé, redaktoři a autoři – však stříhat neuměli.

Jak to tedy vypadalo? Natočil se nějaký veselý pořad. Pan autor přišel s papírem, kde měl poznámky, za technikem. Ten podle jeho pokynů ve studiu pásky stříhal a správné kousky k sobě slepoval zvláštním lepidlem. Později průhlednou bílou páskou, zvanou slepka. Oddělené pasáže byly spojeny barevnou zaváděcí lesklou páskou, které se říkalo „klebeband“.

Redakce humoru a satiry měla mezi laiky i odborníky velkou prestiž. Působili v ní renomovaní autoři, tvořící opravdová umělecká díla. Starší posluchači si jejich jména pamatují dodnes.

Když se silvestrovská scénka všemi redaktory a šéfy schválila a vybrala na natáčení, texty dostal režisér a produkce, aby se včas obsadila navrženými interprety. Pan režisér, stejně jako autor a dramaturg, průběžně text dolaďovali. Produkce obvolávala jednotlivé herce, aby jim co nejdříve doručila texty. Nestávalo se, že by někdo svoji účast na silvestrovské nahrávce odmítl.

Zásadní rozdíl proti dnešní době byl v tom, že všechny scénky měly alternaci, tedy několikeré obsazení.

Stejnou scénku natáčely například následující dvojice: Bohdalová–Menšík, Bohdalová–Kopecký, Zázvorková–Kopecký, Zázvorková–Menšík. Točily se většinou dvě verze, v různých programech. Ty trvaly asi dvě hodiny, včetně hudebních čísel, která nesměla chybět.

Veřejná nahrávka na silvestrovské vysílání musela být natáčena před diváky. Osvědčila se hlavně divadla a kulturní sály. Redakce měla spoustu nabídek z různých měst republiky a upřednostňovala místa s dobrou akustikou. Pamatuji se na výborné publikum v Týnci nad Sázavou, ve Slaném, v Kladně a Berouně.

Nahrávky před publikem v jednom místě se konaly většinou dvě. Natáčelo se jeden den třeba dopoledne od desíti a pak znovu odpoledne od čtrnácti. Jindy zas odpoledne a večer, podle dispozice těch nej-

**S Ivetou Simonovou
při oslavě jejích
95. narozenin
v roce 2023**

**Zpěvák Josef Zíma
v 90 letech**

žádanějších interpretů. Herci se tehdy texty učili nazpaměť a hráli jako o život. Publikum se musí smát, bavit a tleskat, jinak to nemá cenu.

Každý rozhlasový Silvestr měl společné téma, třeba „Cirkus Silvestr“ z roku 1961, „Dnes vaří Silvestr“ z roku 1967 nebo „Ostře sledovaný Silvestr“ v roce 1968, a k němu se tematicky vázal pětihodinový blok pořadů. V roce 1973 se vysílal jubilejní silvestr „Silvestr rádio R50/ Silvestr 1973“. Rádiu bylo padesát a mně dvacet tři. A to už byl i ten, který jsem pomáhala připravit a byla u natáčení.

Zpívaly v něm největší pěvecké hvězdy, které s námi jezdily na všechny nahrávky. Yveta Simonová, Milan Chladil, Josef Zíma, Ljuba Hermanová, Waldemar Matuška a další.

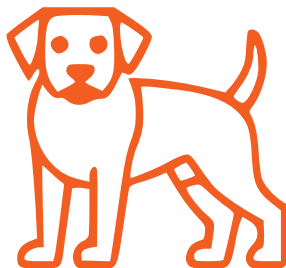
Silvestrovský program býval tradičně nejúspěšnějším pořadem Československého rozhlasu, každoročním vyvrcholením pestrého zábavného vysílání.

Před vypuštěním celého silvestrovského bloku do éteru (anekdot, scének, skečů, monologů, historek a hudby) se natočený silvestrovský program musel samozřejmě schválit. Na „schvalovače“ celé dílo bedlivě poslouchali nejen pracovníci užšího rozhlasového vedení, hlavně generální ředitel a všichni ostatní ředitelé a šéfredaktoři. V zasedačce, poslechové místnosti ve čtvrtém patře proti výtahu, nechyběli samozřejmě pozorní cenzoři z Úřadu pro tisk a informace. Šlo vždy o velmi důležitou a zásadní událost, která by mohla poškodit renomé veřejnoprávního média.

Co projde – a co dostane stopku? Bude se určitá část vysílat, anebo ne? Jednalo se až o infarktovou situaci, když šéf redakce šel po ukončení poslechu „na kobereček“ k nejvyššímu vedení. Celá redakce úzkostlivě čekala, až se vrátí a řekne, jak to dopadlo. Vždyť všemocné vedení mohlo nechat předělat, ba i dokonce vyházet, celé kusy už natočeného pořadu. Byl to zkrátka nervák! Věděli jsme, že některé scénky byly hodně dvojsmyslné, hlavně ideově, plné narážek na současné dění ve společnosti.

Dnes už mohu prozradit, že velmi důležitou kapitolku tvořil v silvestrovských nahrávkách tzv. „bílý pejsek“.

Jednalo se o kontroverzní text, který ve výsledné nahrávce zůstal schválně, anebo se tam dokonce vpašoval, aby šel lehce odhalit. No, chápete, k čemu asi sloužil? Na takovou chutnou návnadu se většinou chytíl cenzor, ředitel či kdokoli jiný z vlivných schvalovatelů. Radostně to nechal z definitivní podoby celého pořadu bez diskuzí vyhodit. Někdy tam autoři museli nastražit i víc „bílých pejsků“. Po jejich vystřížení tak v programu zůstaly scénky, na kterých

jim hodně záleželo. Kontroloři většinou snadno odhalili všechny „bílé pejsky“. Samozřejmě, že tato lest musela být dobře připravená, aby nebila do očí a cenzoři ji nemohli ani trochu vytušit. I v samotné redakci humoru a satiry se jednalo o převeliké tajemství, o kterém se nesměli šéfové ani kolegové z jiných redakcí dozvědět. Bylo až neuvěřitelné, jak redakční tým v tomto případě držel při sobě.

Silvestrovský program byl výraznou vizitkou nejen naší redakce, ale rovněž celého rozhlasu, ba i celého tehdejšího Československa, kde ho poslouchaly miliony lidí.

Setkání s legendami

Největší profík Jiří Štuchal

Jiřího Štuchala jsem měla v redakci humoru a satiry Československého rozhlasu stále „na talíři“. Bylo to hlavně proto, že jsem po něm zdědila místo, kde dlouhá léta sedával. Vždyť i já jsem tehdy dobře věděla, že jeho um a genialita v rozhlasové profesi, schopnost fabulace, improvizace v projevu se rozhodně nedá překonat. Kolegové si se mnou o něm často povídali, měli ho moc rádi. Všichni si ho velmi vážili, považovali ho za velkou osobnost v oblasti humoru a satiry. Říkalo se o něm také, že je králem rozhlasové zábavy. Často je označován za cirkusového herce, estrádního konferenciéra, lidového vypravěče a spisovatele. Objevil se také v několika slavných filmech, dnes už pro pamětníky, snad nejznámější jsou filmy *Hudba z Marsu* a *Ženy v ofsajdu*.

Byl i autorem mnoha scének, skečů, historek a anekdot, které uměl neopakovatelně podat. Největší ohlas měly ty lordské: „*Hráli lord Adams s lordem Edwardsem golf a právě v jednom okamžení řekl lord Adams, když se napřahoval po míčku: Máám takovou trému, milý Jamesi! Já snad netrefím, a tam stojí moje paní! A James odpoví: Milý Johnne, nedělejte si naděje, milostpaní je moc daleko, vy ji netrefíte!*“

Jiří Štuchal působil v Československém rozhlase od roku 1953 a pracoval tu s přestávkami až do roku 1972. Nejvíce se proslavil modelováním několikahodinových silvestrovských programů a samozřejmě oblíbeným a nezapomenutelným rozhlasovým pořadem *Šťastnou cestu*. Z tohoto původně motoristického informativního magazínu vytvořil pestrý zábavný program, který každou sobotu od roku 1962 do roku 1972 poslouchala celá republika.

Byl mezi posluchači tak oblíbený, že znám i několik kolegů, kteří do rozhlasu nastoupili jen kvůli němu. Když oslavil svoje šedesátiny,

vedení Československého rozhlasu ho místo ocenění poslalo pro jeho politické názory do důchodu.

Těsně před tím, než nadobro odešel z rádia, dal prý k lepšímu ještě svoji poslední anekdotu:

„Jestli vedoucí neodvolá, co mi řekl, dám výpověď.“

„A co ti řekl?“

„Dal mi výpověď.“

Nečekaný vyhazov samozřejmě těžce nesl nejen on, ale i celá redakce humoru a satiry.

Bylo to nepochopitelné a prosté!

Naštěstí ani Jiří Štuchal, ani nikdo z kolegů negativně nekomentoval můj následný příchod do redakce. Naopak, měla jsem jejich doporučení a podporu.

S panem Štuchalem jsem se osobně setkala jen dvakrát a vždycky se ke mně choval moc mile. S humorem sobě vlastním komentoval moje sezení na jeho místě s tím, „že si aspoň dotyčná židle užije hezčí pozadí“. Pánové z redakce se potutelně smáli a já to brala jako velkou poklonu.

Jiří Štuchal s klavíristou Vladimírem Truncem a režisérkou Janou Bezdíčkovou připravují pořad *Šťastná cesta*.

Později jsem o něm vyslechla mnoho nejrůznějších historek. Nejčastěji byl vychvalován za to, jaký byl perfekcionista, jak se připravoval na vystoupení na estrádách, veřejných nahrávkách a v rozhlasovém studiu. Byl to velice vzdělaný, chytrý a pracovitý člověk. Při vystoupeních se opakoval jen ojediněle. Kraloval také ve vymýšlení různých kanadských žertíků a ptákovin.

Když členové redakce chodili při nahrávkách na jídlo do restaurace, někdy předváděl žertovné kousky. Jeden z jeho nejdivočejších, kdy se k němu kamarádi nechtěli hlásit, bylo předvedení epileptického záchvatu. Různě se kroutil a svíjel v tanci „svatého Víta“ nebo se choval jako těžce retardovaný, mentálně postižený chlápek.

Měl široký rejstřík takových přesvědčivých výstupů. Kolegové nikdy netušili, kdy a kde něco zase provede. Bylo to překvapení a recese i pro ně. Šokoval rovněž personál restaurace, když změnil obličej a tělo tak rychle, že nebyl k poznání. Hned se kolem něj točili, ptali se ho, zda něco nepotřebuje, a málem volali záchranku.

On si ale nechtěl z těchto postižených a nemocných lidí dělat legraci, byl to prostě exhibicionista a měl rád lumpárny, překvápka, kanadské žertíky, recese a zábavu všeho druhu.

Podle mého názoru Jiří Štuchal byl a stále je největší rozhlasovou legendou.

Obdivovaný Vladimír Rohlena

Vladimír Rohlena, vedoucí Redakce humoru a satiry Československého rozhlasu v letech 1959–1975, patřil mezi skvělé tvůrce rozhlasové zábavy, kteří jsou dodneška opomíjeni. V rozhlasovém archivu je mnoho pořadů, povídek, fejetonů, scének a monologů, pod nimiž je podepsán jako autor. Snad nejslavnějším humorným dílkem je skeč *Vavříny*, kde si spolu s Jiřinou Šejbalovou zahrála po boku Jana Wericha i jeho dcera Jana.

Napsal i několik textů k písničkám, které občas zazní v rádiu i dnes. Píseň *Maminka* a hlavně píseň *Tenkrát*, která se stala brzy velmi populární. V roce 1964 ji nazpíval zpěvák se sametovým hlasem Jiří Vášíček, kterého proslavila. Největší zajímavostí je snad fakt, že v podání hvězdy Brendy Lee se píseň stala hitem i v Americe.

Vladimír Rohlena působil spíš nesměle a plaše, neměl rád konflikty a snažil se jednat férově s kolegy i nadřízenými. Měl dvě dospělé dcery, které bezmezně miloval, a byl šťastně ženatý. To mu však nebránilo v tom, aby se často platonicky nezamiloval. Byl stále obklopen ženami, kamarádkami, přítelkyněmi a pravděpodobně i dávnými milenkami. Vzhledem k jeho laskavé povaze nejspíš žádné z nich úmyslně neublížil, pouze tím, že se znovu zamiloval do objektu novějšího, zajímavějšího a pravděpodobně také mladšího.

No a vzhledem k tomu, že jsem tehdy byla nejmladší ženou v jeho okolí, myslím, že se zamiloval i do mě. Tedy nemyslím, ale vím. A já v tom byla brzy taky až po uši.

Obdivovala jsem ho a ctíla. A přestože byl stejně starý jako můj otec, tedy ročník 21, pan Rohlena, jak jsem mu říkala, byl v mých myšlenkách idolem a tajnou láskou.

Nevím, zda to bylo k poznání a předmětem šušky. Ale pravdou je, že jsem společně s ním a ostatními kolegy prožila ta nejkrásnější léta v rádiu.

Chodívali jsme si zavzpomínat na zlatou rozhlasovou éru a já hlatala každé jejich slovo

Sekretářka redakce Jitka Pokorná se mě často ptala: „*Heleno, jak tě to může s těmi starými chlápky tak bavit?*“

Bavilo mě to a bavit nikdy nepřestalo, i když jsem některé historiky slyšela mnohokrát. Vladimír a Ilja byli gentlemani, chytrí, vtipní a laskaví.

Na poradě v redakci humoru a satiry s Vladimírem Rohlenou

Naše setkání se nejčastěji odehrávala na Václavském náměstí v kavárně Carioka nebo ve vinohradské Demínce, kam někdy přišli další Rohlenovi přátelé. Nejčastěji dorazil Běda Zelenka, malíř Otakar Štembera a učitelka Ivanka. Objevoval se i šéfredaktor humoristického časopisu Dikobraz Jindřich Bešta s přítelkyní, nebo výtvarníci Dušan Motyčka a Vladimír Hlavín.

Vladimír Rohlena s Dikobrazem pravidelně spolupracoval, psal povídky, glosy a fejetony.

Po problémech a vyhazovu z rádia pokračoval dál pod pseudonymem Vladimír Vlášek.

Občas za panem Rohlenou přišly posedět do kavárny i jeho krásné dcery Kateřina a Alexandra. Obě byly strašně fajn a vůbec jim

nevadilo, že po jeho boku pravidelně sedává přítelkyně Jitka a jeho mladší kolegyně Helena.

Téměř pokaždé, když jsme seděli v kavárně, mi pánové Vladimír a Ilja psali různé básničky a vyznání na sáčky cukru.

Pan Rohlena nesladil, pil nejméně pět káfi denně a vykouřil dvě krabičky cigaret.

Nedbal na svoje zdraví, dbal však na kulturu jazyka v rozhlasovém vysílání. Snad ještě víc než svoji rodinu, přátele a ženy miloval svůj rodný jazyk. Když jsme mu odevzdávali texty pořadů k posouzení, vždy jsme trnuli, jestli tam nemáme nějakou hloupou chybu.

Tehdy měla osmičlenná redakce několik sekcí a rozsáhlý vysílací čas. Tak se vysílaly nejen živé pořady, jako třeba *Šťastná cesta* nebo *Hrajeme za dobrou práci*, ale také natáčené bloky a pořady různých žánrů od čistě literárních až po publicistické. Díky publicistickým pořadům a Silvestrům se velmi často vyjíždělo za náměty a posluchači ven z Prahy.

Pan Rohlena uměl literárně zpracovat téměř jakékoli vyprávění. Tak vznikl třeba kompilovaný pořad o partyzánech na Valašsku *Po zarostlém chodníčku*, který následně dostal i cenu na Prix Bohemia.

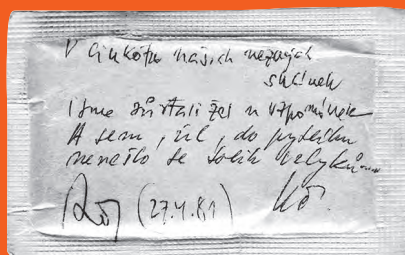
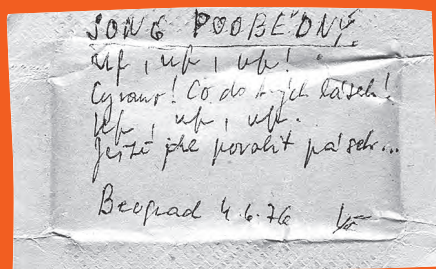
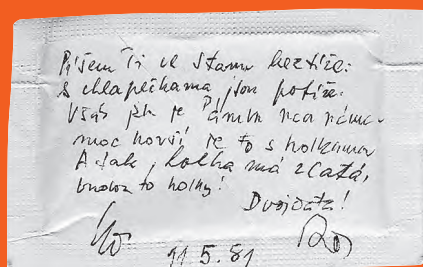
Na některé osobnosti z Valašska si velmi dobře pamatuji a vybaví se mi také barvy a vůně Soláně, Rožnova pod Radhoštěm nebo Vsetína. Tam s námi natáčel i kolega Vašek Bálek a dělal dojem na přítomné dámy tím, že objednával pro všechny jednu whisky za druhou. Já jsem, při svém rozhlasovém platu, zírала na jeho štědrost.

Když se mi vybaví silvestrovské nahrávky, vážila jsem si toho, že mě všem umělcům pan Rohlena představil a pomáhal mi při konverzaci. Zkrátka Vladimír, Ilja a Běda byli moji rozhlasoví učitelé, bohužel nejen v psaní a přípravě pořadů.

Naučili mě chodit do hospůdek a oblibě v posezení v kavárnách, tehdy při koňaku Zlatý břeh a cigaretce. Naučili mě mastit karty a flámovat. Tehdy jsem si to mohla dovolit, byla jsem svobodná a spokojená.

Když do naší redakce přibyl jako redaktor Jirka Kamen, flámy ještě zhoustly.

Tehdy jsem opravdu dost vydržela a také jsem se tím chlubila. Nepamatuju se, že by mi někdy bylo zle nebo bych měla kocovinu. A Vla-

Veršíky od Ilji a Vladimíra
na sáčcích od cukru

dimír Rohlena uměl pít alkohol tak, že na něm nikdy nebylo nic znát. Liboval si v koňaku a nepohrdl whisky nebo dobrou vodkou. Ilja si popíjel vínko a pak roztomile brumlal a poklimbával.

Ilja o Vladimírovi tvrdil, že má rád zvířata, a napsal o něm a o malém pejskovi krásnou povídku. Vypráví se v ní o tom, že se s Iljou na jejich společné procházce kolem Slap ztratili a brzy nevěděli, kudy kam. Naštěstí potkali malého bílého psíka, kterého Vladimír důvěrně oslovil. Roztomilý a chytrý pejsek, znalý svého okolí, je potom dovedl až domů. Z toho pak Ilja usoudil, že Vladimír Rohlena rozumí zvířecí řeči.

Já měla ještě zajímavější zážitek a posléze i zkušenost z jeho setkání s Vendulkou, malým divokým prasátkem z Orlických Hor, které v Říčkách patřilo panu hajnému Kanyzovi. Ujal se jí, když zemřela její matka prasnice a vypiplal ji odmalička. Vendulka s ním pak bydlela v hájovně, chodila s ním na procházky, a dokonce i na nákupy a do hospody.

Byla to tehdy v Říčkách vyhlášená dvojka!

Když jsme u pana hajného natáčeli vánoční pořad, Vendulka nesměla chybět. Pozorně si všechny přítomné prohlídla a bedlivě poslouchala. Jako objekt svého zájmu si však brzy vybrala právě Vladimíra Rohlena. Usadila se vedle jeho nohou, zbožně na něj zírala a i jinak mu projevovala značnou přízeň. On, potěšen její náklonností, jí to různým hlazením a drbáním oplácel.

Ještě na zpáteční cestě jsme s Iljou Kučerou cítili, doslova a do písmene, jak Vladimír Rohlena opravdu rozumí zvířecí řeči.

Můj rozhlasový táta

Bedřich Zelenka

Redaktor, dramaturg, spisovatel, komik, herec a scenárista Bedřich Zelenka byl vlastně můj rozhlasový táta. Nejenže se narodil jako můj skutečný otec v roce 1921 a i jeho se za války týkalo totální nasazení v Německu, ale také stejně jako on nikdy neztratil dobrou náladu, humor a laskavost, smysl pro čest a spravedlnost.

Náš Běda neboli Bedříšek... Tak jsme mu říkali v Redakci humoru a satiry, později v Redakci zábavy tehdy ještě Československého rozhlasu. Nepoznala jsem snad člověka, kterého by měli všichni tak upřímně rádi jako právě Bědu. Bylo by tedy možné využít tyto řádky jako první část seriálu na pokračování, který by vyjmenoval všechny jeho dobré vlastnosti a pevné zásady. Ovšem věrna jeho oblíbenému tvrzení, že *vyprávění* o tom pozitivním nikoho nezajímá, raději prozradím několik pikanterií, osobitých přesvědčení a libůstek jeho života.

Běda také vždy propagoval pití alkoholu na pracovišti a sám šel samozřejmě příkladem. Protože mu lékař doporučil konzumaci piva, nosil si tento alkoholický nápoj každý den v sítovce do práce a vychutnával si ho, podle svých slov, jako víno!

Jeho vášeň k alkoholu došla až tak daleko, že hodlal pátrat – a teď cituji: „... *po hrdinovi, který si jako první cucnul ze sudu zkažených švestek, čímž objevil slivovici*“.

Nebo nesnášel bezejmenné pracující, hlavně řemeslníky. Na všech lešení, nejen kolem pražských Vinohrad, vyžadoval cedule se jmény všech stavitelů, zedníků i přidavačů, neboť říkával: „*Každá práce, nejen umělecká, má být poctivě podepsaná!*“

Možná to bylo i tím, že prošel vojenským výcvikem.

Ráda upozorním i na jeho zatvrzelost. Od nástupu do zaměstnání v Československém rozhlasu (v roce 1961) Běda tvrdošíjně vysvětloval svým šéfům, a že jich bylo požehnaně, nedůležitost třídního původu.

S Bédou Zelenkou před silvestrovskou nahrávkou

Trpělivě každého z nich informoval, že i někteří kapitalisté, zejména šlechtici, byli dobří lidé. Obzvlášť Šternberkové! Nadřízení za odměnu zařídili, aby mu bylo zapsáno do kádrového posudku označení – *sympatizant šlechty*.

Na Bédovi jsem si vážila i faktu, že mu sláva nestoupala do hlavy a velice často si během svého vystoupení „*zametal před vlastním prahem*“.

Při programech tak opakoval toto zapomenuté, a přesto stále aktuální téma.

Béda také mnoho let účinkoval na estrádách s vlastními monology.

Bedříšek měl slavný notes a před vystoupením nebo při nějaké redakčně významné události ho vytáhl z kapsy saka, zalistoval a... už to jelo. Byl to zkrátka skvělý vypravěč anekdot, v jehož ústech se i vulgární slova (která téměř nepoužíval) měnila v lechtivá pohlazení.

Jednou jsem se Bědy zeptala: „*A máš, Bědo, doma nějaký takový kata-log anekdot, jaký míval Jiří Štuchal?*“

A Béda mi prozradil, že samozřejmě má. Byl členěn tematicky, to aby se v něm Béda snadno orientoval. Dva nebo tři fórký si zazname-

nal do cestovního notýsku, no a když jeden vtip odvyprávěl, už se mu vybavily další. Jako třeba tenhle:

Tři králové se jdou poklonit do Betléma. A jeden je takovej dlouhatej, a když vcházejí do chléva, bouchne se do hlavy.

A jak se do té hlavy šlehne, vykřikne: „Ježíši Kriste!“

A Marie říká Josefovi: „No vidíš, to je hezký jméno pro malýho. A ty pořád: Hugo, Hugo.“

O největší část své popularity se však Béda celý život dělil s Hlustvisihákem. Ten s ním procestoval křížem krážem celou republiku, byl častým hostem nejen v rozhlase, ale také v televizi.

A jak vlastně vznikl slavný Hlustvisihák? S pomocí Bédových vzpomínek to ráda zopakují:

Jednou přišel do redakce humoru a satiry Sándor Kosnár, překladatel z maďarštiny, a nabízel maďarskou scénku, která se jmenovala *Vrátnice*.

Byla to jednoduchá třiminutová scéněčka o blbém vrátném, který místo aby vyřídil, co je třeba, kladl přichozímu spoustu nesmyslných otázek. Béda si řekl, že by toho vrátného výborně zahrál herec a jeho

**Lubomír Lipský alias Hlustvisihák s manželkou Věrou Lipskou
a fotografkou Jarmilou Kutovou**

životní kamarád Lubomír Lipský. Zavolal mu, sedli si a začali k tomu motivu přidávat a přidávat. Scénka měla veliký úspěch a lidé začali Hlustvisihák říkat každému vrátnému. A samozřejmě chtěli další pokračování Hlustvisiháka. Tak Béda psal dál a dál a populárních dialogů vzniklo asi padesát.

Tady je krátká ochutnávka jednoho z nich:

učitel: Tak, pane Hlustvisihák, já jsem si vás dal zavolat ve věci vašeho syna.

Hlustvisihák: To je fajn, to je fajn. Já teda nebyť toho našeho kluka, tak se ani nedostanu mezi lidi!

učitel: Vzhledem k tomu, že ještě letos vyjde školu, je jeho prospěch jaksi na pováženou. Tak, například, já to vezmu z kraje. Ta čeština!

Hlustvisihák: Jde to, pane učitel, jde to...

učitel: Naopak velmi špatně.

Hlustvisihák: No jo, z kraje, tam to jde velmi špatně, ale co takhle čeština z ústředí?

učitel: Asi jste mi nerozuměl, jeho čeština je špatná.

Hlustvisihák: Proto my mu doma s mámou nerozumíme!

učitel: Je to na propadnutí! V posledním diktátu napsal Mys dobré naděje s velkým M!

Hlustvisihák: A jejej... a ono se píše s tvrdým, vidíte?!

učitel: Ne! S malým!

Hlustvisihák: Ale že je hlavně, jak říkáte pane učiteli, naděje.

učitel: To nevím, kam míříte?

Hlustvisihák: No, já teďka půjdu na pivo.

Kromě vychvalování manželky Boženky nikdy Béda neopomněl potěšit slovem ostatní ženy. Ke všem, bez rozdílu věku, stavu či atraktivitu, byl galantní a plnil jim všelijaká rozmarná přání. Rád se kvůli nim dokonce i „ztrapňoval“ svými pověstnými, pamětníkům jistě velmi dobře známými scénkami, jako například *Špatné zapínání knoflíků* nebo slavné *Vytí šakala*.

Bez „šakala“ se neobešla žádná redakční oslava.

Jde paní učitelka na procházku s dětmi z mateřské školky.

Povídají si o tom, jak dělají různá zvířátka. Pejsek: „Haf, haf“, kočička: „mňau mňau“ atd.

Pepíček hrdě prohlásí: „Náš děda umí šakala!“

Paní učitelka se diví a při jedné vycházce jdou kolem dědečkova domu. Ten zrovna na zahrádce okopává zeleninu.

Paní učitelka požádá Pepíčka: „Tak Pepíčku, může nám dědeček předvést šakala?“

Pepíček se otočí k dědečkovi a zeptá se ho: „Dědečku, kdy jsi naposled souložil?“

Děda se zakloní a dlouze zavyje: „Úúúuuuuuu... to už je dávno...!“

Béda platil za věrného manžela a starostlivého otce svého šikovného syna Bedřicha Zelenky mladšího.

A podle čeho si vybral ženu Boženku?

Prý protože byl sám „dlouhatej“, líbila se mu spíš malá, štíhloučká děvčata. A nehledal humoristku, spíš konzumentku humoru.

Boženku jsem dobře znala, byla opravdu malinká, milá a stále usměvavá. Také dobrá hospodyňka, která často hostila členy redakce humoru a satiry.

A na závěr jsem si nechala Bédovo motto, se kterým se plně ztotožňuji.

„Vyšel jsem z chudických poměrů a díky své celoživotní píli a houževnatosti jsem se do nich zase dostal.“

Jediné zklamání mi můj rozhlasový táta připravil. Slíbil totiž, že s námi oslaví svoje krásné kulaté devadesáté narozeniny...

Chybělo pouhých osmadvacet dní.

Béda zemřel 14. 10. 2011.

Fotbalový fanda Jan Kuneš

Nenápadným členem Redakce humoru a satiry Československého rozhlasu byl redaktor Jan Kuneš.

Velmi zvláštní vzhledem i chováním. Byl hodně svérázný, ale pro jeho vzdělání, sečtělost a přehled v oblasti humoru a satiry ho rozhlasové vedení tolerovalo. Sám nepublikoval, ale stál u většiny literárních pořadů jako dramaturg. Měl totiž v rozhlasových kádrových materiálech poznámku o snížené svéprávnosti. Jak se dřív říkalo, „vlastnil papíry na hlavu“. To ho kupodivu chránilo před některými jeho výroky a činy, které se rozhlasovému vedení nelíbily. Když si ho někdo dobíral, rád prohlašoval, „že za sebe neručí“.

O jeho svéráznosti svědčí už jen to, že jedné ze svých dcer říkal Hirošima a druhé Nagasaki.

Měl chvíle, kdy vůbec s okolím nekomunikoval, ale když se rozpovídal, o zajímavosti nebylo nouze. Vlastnil seznam téměř veškeré tvorby psané, tištěné, rozhlasové, filmové i televizní v žánru humor, satira, komedie atd. Jednou mně nechal do tohoto vzácného svazku nahlédnout a já opravdu žasla.

Myslím, že mě Honza měl docela rád. Jedním z důvodů bylo možná i to, že když se mluvilo o sportu, prohlašovala jsem o sobě, že jsem ze spartánské rodiny a spartánskou tradici ctím.

Samozřejmě netušil, že sportu moc nerozumím a fotbalu ani za mák. Jan Kuneš byl pravověrný Spartán a jednoho dne, to už jsem se v redakci úspěšně zabydlela, přinesl vstupenky na fotbal Sparta–Slavia. A světe, div se, na tento prestižní zápas pozval právě mě!

Nutno podotknout, že jsem se na fotbalový zápas na opravdovém hřišti chystala jako dospělá poprvé v životě. Když jsem totiž byla ještě v mamčině bříšku, zúčastnila jsem se jako divačka důležitého fotbalového zápasu na kozmickém hřišti. Maminka, sedící na lavičce, při tatínkově výkopu dostala merunou přímo do hlavy. Není divu, že jsem odmalička tak trochu praštěná. No a od té doby jsem se k žádnému fotbalovému hřišti raději nepřiblížila.

Jan Kuneš měl vstupenky na skvělá místa k sezení. Kolem nás byli samí, dnes by se řeklo V.I.P. Pamatuji si i několik slavných herců, kteří se s Honzou srdečně zdravili a moji přítomnost oceňovali šibalským pomrkáváním. To určitě Honzovo ego polechtalo, neboť, jak vím, nepatřil právě k favoritům přízně ženského pohlaví.

Zápas začal a s ním řev a pískot, bouchání a rachtání, zkrátka fandění obou stran jako o život. Snažila jsem se připojit, ale musela jsem dávat pozor, abych nevykřikla na špatném místě.

Do přestávky bylo vyrovnáno a my se chystali na nějaké to občerstvení, když se z fotbalového amfionu ozvalo: „*Prosíme slečnu Helenu Novotnou, aby se ihned dostavila k východu ze stadionu. Helena Novotná ať se dostaví k východu ze stadionu!*“

Trochu ve mně hrklo. „*Proboha, co se jen mohlo stát? Něco doma? V práci? Na ubytovně?*“ Omluvila jsem se Honzovi a prodírala se davem fanoušků k východu.

Tam stál u brány stadionu můj tehdejší italský přítel, rodem Benátčan, Luigi Vianello.

Byl do mě tenkrát blázen a neváhal dojíždět každý měsíc z Mnichova do Prahy. Luigi byl shodou okolností také skvělý fotbalista, hrál tehdy dokonce za Bayern Mnichov. Právě dorazil do Prahy a v rádiu se nějak dopátral, kde právě jsem.

**V rodných Kozmicích s přítelem
Luigim Vianello v roce 1974**

Naše setkání před branami fotbalového stadionu mu přišlo tak symbolické, že nečekaně poklekl a požádal mě o ruku. Byl to šok! Nebyla jsem na takový krok vůbec připravena. Po dlouhém zvažování jsem lákavou nabídku odmítla.

Přízeň mé italské lásky jsem tak musela nadobro oželeť, stejně jako druhý poločas zápasu Sparta Slavia. Honza Kuneš mě už podruhé na žádný zápas nepozval a ani Luigi Vianello nezopakoval svoji nabídku k sňatku.

Ani jedno z toho mě zas tak moc nemrzelo.

Ilja Kučera - hrdina po desáté hodině dopoledne

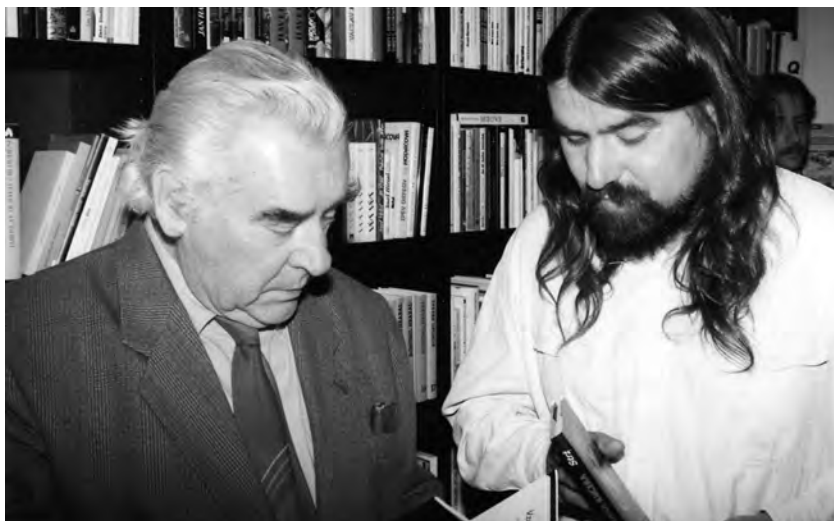
Zásadním rčením mého milého kolegy, které dnes používám s oblibou i já, bylo: „Všechno, co se odehrává do deseti hodin dopoledne, znám pouze z literatury.“

Jeho i moje vstávání na cestu do práce se vyznačovalo obrovským sebezapřením a statečností. A Ilja dokonce jedenkrát zachránil bardy rozhlasové zábavy před umrznutím.

Tehdy se slavné silvestrovské pořady rodily při redakčních soustředěních v rozhlasovém rekreačním zařízení na Slapech. Po tři dny a dvě noci se „soustředila“ celá redakce včetně známých spoluautorů a interpretů. A protože všichni přítomní pánové velice dobře věděli o Iljově nezanedbatelném handicapu – tzv. *Velké noční hudbě*, ani ten nejotrlejší tvůrce se špunty v uších s ním nechtěl sdílet pokojíček.

Protože pánové redaktori a autoři uměli nejen dobře psát a bavit posluchače, ale také ponocovat, opustili jednoho večera slapskou tvůrčí dílnu a odebrali se za zážitky po místních hospůdkách. Ilju zanechali na místě. Věděli, že ten vždy upřednostňoval knížku do postele a dobrých deset hodin vydatného spánku. Veselou pánskou společnost pak hostil daleko přes půlnoc poněkud vzdálený povltavský hotýlek. Když se rozjaření umělci hodlali vrátit na základnu, nějak se nemohli rozhodnout na směr. Na několika rozcestích se otočili, zamotali, zkrátka bloudili. Nakonec se už celí uondaní a prokřehlí rozhodli uložit ke spánku v malém lesíku, když tu náhle... uslyšeli zdáli spásné zvuky. „Chrrr chrrrrrrrrr...“ Vydali se za nimi a po třiceti minutách ostré chůze se konečně dopotáceli ke kýženému ubytovacímu zařízení. Ráno pak byl u snídaně růžolící a vyspinkaný Ilja dlouho a dlouho sám.

Jeho hrdinství ovšem nebylo zapomenuto a tato jeho slavná historka se v rozhlase dlouho tradovala. Sama jsem si ji s chutí poslechla nejmíň stokrát.

**Věrní rozhlasáci Ilja Kučera starší a jeho syn Ilja Kučera mladší –
moderátor *Nočního proudu* ČRo**

S kolegou Iljou Kučerou, redaktorem redakce humoru a satiry, autorem, spisovatelem a báječným kamarádem, jsem za svého působení v Československém rozhlase v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století strávila snad nejvíc času. Ať už v redakčních prostorách, na poradách, v režii, střížnách, na veřejných a studiových nahrávkách, anebo v přilehlých či odlehlých hospůdkách a vinárnách. Tam všude za asistence našich úžasných kolegů v čele se šéfem Vladimírem Rohleňou, a často i Iljovy milované manželky Marušky, se naše hovory točily hlavně kolem tvorby v oblasti humoru a satiry. Ilja mi často vyprávěl o osobnostech, s nimiž se při své práci v rozhlase potkal. Jak se slavily v redakci narozeniny Jana Libíčka, Waldemara Matušky nebo Ljuby Hermanové, nebo co štavnatého zažil s Jiřím Štuchalem, strýčkem Jedličkou, Jaroslavem Štercem nebo s Vladimírem Menšíkem.

Rozhlasových pořadů – kabaretů, skečů, silvestrovských programů a tak dále – jsme za ta léta s Iljou společně natočili opravdu mnoho a tedy by se mi těžko vybíral ten nejpovedenější nebo nejvýjimečnější. Proto zavzpomínám na ten, který nakonec vůbec nevznikl. Oba jsme šli do let, Ilja na sklonku kariéry a já v jejím rozletu, když jsem dostala

důvěru rozhlasového „načálstva“ a s ní post jakési dílčí vedoucí. Měli jsme s Iljou za úkol připravit satirický kabaretní seriál.

Rok 1989 byl na dohled, což jsme tehdy ještě netušili. Sbírali jsme anekdoty, monology, scénky a kuplety do svěžího díla. Napsali jsme průvodní slovo a shodli se na názvu pilotního pořadu *Za dveřmi číhá tma*. Ukázalo se, že tam nečíhá tma, ale bdělý rozhlasový cenzor a ten mě jako politicky nezralou okamžitě doporučil sesadit z vratké vedoucí pozice a Ilju jako politicky nezvladatelného potrestat jinak. Tak nám sebrali funkce, pořady i prémie...

Při vzpomínání na Ilju moc ráda zdůrazním jeho gurmánství.

Rád si pochutnával na českém jídle a sám uměl skvěle vařit. Dnes podle něj dělám kuře, po němž se všem dělají boule za ušima.

Kuře à la Kučera

1 kuře (i kotlety, králík) 20 dkg hub, sůl, pepř, nové koření, bobkový list, jalovec, máslo, olej, smetana, mouka

Postup:

Kuře rozčtvrtíme, posléze lehce opepříme a dáme zprudka opéci na rozpuštěné máslo s olejem. Když jsou díly kuřete opečeny, podlijeme teplou vodou a přidáme bobkový list, 3 kuličky nového koření, špetku mletého pepře a 5–6 kuliček jalovce. Dusíme asi 15 minut, přidáme houby (možno hned). Když je kuře měkké, vyjmeme ho a do šťávy vlijeme hrneček sladké smetany, ve které rozkvedláme 2 lžíce polohrubé mouky. Necháme přejít varem. Dochutíme solí a ½ lžící octa.

Neméně důležitým tématem v jeho životě byly ženy.

I když Ilja vypadal spíše na bodrého strýčka, byl to opravdový gentleman. Ženy uměl ocenit, a to zejména na jaře, když děvčata a dámy v rozpuku odhazovaly kabáty a svetry. Nikdy nezapomenu na příhodu se sekretářkou Ivankou, která ráda nosila hodně široké nabírané sukně. Když si ráno uvařila káfičko a usedala ladně před psací stroj, měla stabilní grif – nadzvedla sukni a dosedla na otáčecí židli. Tento

rituál pány v redakci naprosto fascinoval, a protože zbožňovali kanadské žertíky, jednou jí Ilja na sedadlo položil tající kostku ledu...

Rád si i zafilozofoval: „*Taková černoška v bílý posteli!*“, říkával zasněně. Za jeho věrnost bych ale dala ruku do ohně. Však také často a rád vyprávěl o svojí ženě Marušce a jejich soužití. Popisoval, jak manželské krize řešil tím, že si doma sedl k psacímu stroji a začal psát: „*Naše manželství bylo zpočátku šťastné...*“

A smysl pro humor obou partnerů nakonec vždycky zvítězil. Muže pak rozdělával na hornáky a dolňáky a sám se hrdě hlásil k dolňáctví.

Iljova manželka Maruška pocházela z Týna nad Vltavou, což bylo terčem nejružnějších narážek redakčních kolegů. A tak se stalo, že přišlo období, kdy Ilja začal dostávat dopisy, pohlednice a nejružnější papírky s textem: *V prdeli a v Tejně je stejně*. A současně tyto vzkazy nacházel všude, kam se podíval, kam se hnul. Hověly si na redakční židli, v tašce, v peněžence, v kapsách, pod talířem a podobně.

Doma ve vršovickém bytě tato překvapivá korespondence ovšem nečekaně pokračovala. Když našel psaníčko pod záchodovým prkénkem, dost ho to zaskočilo, nejvíc se ale podivil, když našel papírek se známým vzkazem „*V prdeli a v Tejně je stejně*“ dokonce i v ložnici, v manželské posteli pod svým polštářem.

Tato záhada zůstala nevyřešena.

**S Iljou na služební cestě
v Říčkách v roce 1975**

Nepřekonatelný Vladimír Menšík

Vladimír Menšík vystoupil poprvé v rádiu v roce 1951, kdy ho režisér Jan Bezdíček obsadil do role rekruta ve hře *Maryša*. Hlavní roli Maryši tehdy hrála Vlasta Chramostová a mně byl jeden rok.

Vladimíra Menšíka, kterého jsem osobně potkala poprvé v roce 1973, si vybavíte snadno. Rok předtím totiž natočil slavné *Tři oříšky pro Popelku*. Bylo mu třiačtyřicet let, byl podruhé ženatý a měl už všechny čtyři děti. Hlavně byl ale hvězda první velikosti a pro člověka milujícího humor, tak jako já, něco jako boží vyslanec na zemi. To jen abyste na chvíli viděli mýma očima. Nadšenýma očima třiačtyřicetileté redaktorky redakce humoru a satiry, která měla to štěstí a mohla dělat své vysněné povolání. Díky tomu a samozřejmě i díky svým kolegům a rádcům, což už byli v té době špičky v rozhlasové zábavě, jsem se mohla s obdivovaným bavičem osobně setkat. A nejen to, taky s ním pracovat.

Zábavné pořady jsme s ním točili na různých místech v republice, často ve Slaném, Kladně a samozřejmě v Praze. Chybět ale nemohl především ve slavných silvestrovských pořadech, kterým ještě věnuji zvláštní kapitolu. Jeho monology, ať už se to týká vománkového vína, vyprávění o divoké krávě ve filmu *Práce*, strýce Picmause a jeho celé rodiny nebo jeho nezapomenutelných anekdot, jsme už znali téměř z paměti. Rozhodně nám to ale neubíralo na zážitku a jim na vtipnosti. O tom ale mluvit nemusím, nesmrtelnost jeho humoru už byla dávno prověřena. Naposledy jsem jednu z jeho historek lovila v rozhlasovém archivu minulý měsíc, když jsem připravovala jeden z mých současných zábavných pořadů a měli jsme s kolegy pocit, že by v něm „měl Vladimír Menšík promluvit“. Snad nejznámější anekdota je ta o moravské hudební skupině Pelikánovci, kterou si pamatují asi takhle.

Pan farář potkal kapelníka známe moravské folklorní skupiny Pelikánovci a zeptal se ho, jestli by mu nezahráli v neděli na mši.

Kapelník byl v rozpacích, zda to zvládnou. Pan farář ho ujistil, že je to jednoduché, že on předzpívá a oni to zopakují. Tak kapelník souhlasil.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Úsměv je slyšet .

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.